

Zpráva o přípravě a realizaci hlavního šetření ICILS 2023

Materiál je pod licencí Creative Commons CC BY-SA 4.0

Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

Tato publikace byla vydána jako plánovaný výstup projektu Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR (Registrační číslo projektu: CZ.02.02.XX/00/22_005/0002901) spolufinancovaného Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Základní informace o mezinárodním šetření ICILS

Mezinárodní šetření ICILS (*International Computer and Information Literacy Study*) si klade za cíl získat poznatky o **dovednostech žáků** v oblasti **počítačové a informační gramotnosti** (CIL). Jedná se o první mezinárodní komparativní studii sledující připravenost žáků na život v informační společnosti – tj. schopnost používat počítače k vyhledávání, vytváření a sdílení informací za účelem úspěšného fungování jedince doma, ve škole, na pracovišti a ve společnosti.

ICILS je na mezinárodní úrovni koordinován **Mezinárodní asociací pro hodnocení výsledků vzdělávání** (*The International Association for the Evaluation of Educational Achievement – IEA*). V České republice za **přípravu, realizaci a vyhodnocování šetření ICILS odpovídá Česká školní inspekce**.

Šetření zjišťuje od roku 2013 každých pět let rozdíly ve výsledcích CIL jednak mezi jednotlivými zeměmi, jednak mezi školami v rámci jednotlivých zemí tak, aby zjištěné rozdíly mohly být dány do souvislosti se způsobem poskytování vzdělávání v oblasti CIL. Šetření dále zjišťuje souvislost mezi úspěšností žáků a různými aspekty vzdělávacích systémů, technologickým zázemím škol, rodinným zázemím a individuálními charakteristikami žáků.

Šetření ICILS se zaměřuje na věkovou kategorii třináctiletých žáků – ve většině zemí se jedná o žáky 8. ročníku povinné školní docházky. Testovanou skupinou žáků jsou v České republice tedy žáci 8. ročníku základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií.

Kromě zkoumání výsledků žáků ICILS **shromažďuje** od ředitelů škol, žáků a učitelů bohatou **škálu kontextových informací**. Ty pomáhají vysvětlovat rozdíly ve výsledcích a mohou být využity společně s dalšími informacemi o kvalitě vzdělávacího systému poskytovanými Českou školní inspekcí pro jeho efektivní řízení. V každé zemi je vybírán reprezentativní vzorek minimálně 4 000 žáků ze 150 až 225 škol.

Hlavním prvkem šetření ICILS jsou žákovské testy. Jeden test pro základní modul počítačové a informační gramotnosti, druhý test pro doprovodný modul zaměřený od cyklu 2018 na oblast inforatického myšlení (computational thinking).

Šetření ICILS 2023 umožňuje mapovat, jaká je úroveň počítačové a informační gramotnosti žáků. Dále umožní zjistit, jak silnou roli má škola pro rozvoj počítačové a informační gramotnosti a jaká je míra využívání ICT při výuce.

Tato zpráva popisuje přípravu a průběh hlavního šetření cyklu ICILS 2023 v České republice.

Příprava a realizace hlavního šetření ICILS 2023

Na jaře roku 2022 proběhlo na menším výběru škol a žáků pilotní šetření. Každému hlavnímu sběru dat předchází tzv. pilotní sběr dat, jehož hlavním úkolem je ověřit validitu a spolehlivost nově vyvinutých testových nástrojů a také výzkumných postupů spojených se sběrem a vyhodnocováním dat. Pilotní šetření se koná vždy rok před hlavním šetřením na menším vzorku škol. Zpráva k činnostem pilotního šetření je dostupná [zde](#).

Realizace hlavního šetření ICILS 2023 byla v jednotlivých měsících spojena s následujícími činnostmi.

Září 2022

- Proběhla účast členů realizačního týmu na společném jednání zástupců zemí zapojených do šetření ICILS 2023 k vyhodnocení pilotního sběru dat (září).
- Probíhala průběžná komunikace s mezinárodním konsorciem šetření ICILS 2023.

- Byl připraven časový harmonogram realizace hlavního šetření ICILS 2023 v ČR.
- Probíhala příprava české verze upravených testových úloh pro hlavní šetření.
- Byly zahájeny přípravné práce na výběru škol.
- Byly posouzeny návrhy na úpravu doprovodných dotazníků – školní, učitelský, žákovský, pro ICT koordinátory.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Říjen 2022

- Proběhlo studium podkladů pro výběr tříd a žáků uvnitř škol a manuálu ke specifickému softwaru.
- Pokračovala příprava testových úloh a dotazníků.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Listopad 2022

- Členové týmu se zúčastnili on-line webináře k datovému managementu pro hlavní šetření ICILS 2023. Hlavní náplní webináře bylo seznámení a praktické procvičení práce se speciálním softwarem a s postupy spojenými s výběrem tříd a žáků, s přípravou testů, s přípravou dotazníků zadávaných online, s úpravou databází, s pořizováním dat a s přípravou a realizací elektronického testování.
- Proběhlo studium podkladů pro přípravu testových nástrojů, dotazníků a pokynů pro školy zapojené do šetření.
- Byla zahájena příprava české verze testových úloh pro elektronické testování a online dotazníků v elektronickém prostředí konsorcia včetně korekcí českého layoutu.
- Probíhaly přípravy české verze pokynů pro školní koordinátory a zadavatele testu.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Prosinec 2022

- Mezinárodním konsorciem bylo do hlavního šetření vybráno 220 škol, 8 100 žáků a 3 200 učitelů.
- Byly připraveny formuláře pro školního koordinátora a zadavatele testu pro sběr vstupních dat (informace o žácích a vybavenosti škol výpočetní technikou).
- Pro ředitele vybraných škol byly připraveny informace o šetření a formulář.
- Pokračovala příprava online dotazníků v systému OSS.
- Pokračovala příprava úloh pro elektronické testování.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Leden 2023

- ČŠI kontaktovala vybrané školy, ředitel každé z nich určil dva zástupce (školního koordinátora a zadavatele testu), kteří zodpovídali za přípravu a realizaci šetření ve škole.
- Školy byly seznámeny s on-line portálem a s principy jeho fungování, určenému ke vzájemné výměně informací, souborů a formulářů s ČŠI.

- Byly připraveny v české verzi pokyny pro školního koordinátora a pro diagnostiku počítačového vybavení ve škole.
- Pokračovalo zpracování a editace testových úloh v aplikaci pro elektronické testování.
- Byly zahájeny práce se speciálním software WinW3S a založeny v něm databáze škol pro oba ročníky.
- Pokračovala příprava online dotazníků v systému OSS.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Únor 2023

- Školní koordinátoři byli požádáni o vyplnění seznamů žáků vybraných tříd do připravených formulářů.
- Ve spolupráci se zadavateli testu proběhla diagnostika počítačového vybavení ve školách.
- V jednotlivých školách byly vybrány třídy pro testování a připraveny formuláře pro seznamy žáků.
- Školní koordinátoři byli požádáni o anonymizované seznamy žáků a učitelů ve vybraných třídách.
- V aplikaci pro zadávání dotazníků online byly připraveny národní verze školního dotazníku, učitelského dotazníku a dotazníku pro ICT koordinátory.
- Byla dokončena příprava testů pro elektronické testování, následovala kontrola testů a jejich úprava.
- Byla vyhodnocena diagnostika vybavenosti škol počítači a bylo rozhodnuto o modelu testování na každé škole. Dle dostupnosti výpočetní techniky byly třídy rozděleny na jednu či dvě skupiny.
- Pro zajištění testování byly připraveny žákovské formuláře, štítky na formuláře s přihlašovacími údaji pro elektronické testování žáků, přihlašovací údaje pro ředitele škol, pro učitele a pro ICT koordinátory a další materiály.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Březen 2023

- Připravené elektronické materiály byly školám zpřístupněny na on-line portále.
- Před uvedením do provozu proběhlo ověření funkčnosti a úprava testů a online dotazníků.
- Byla připravena česká verze pokynů pro zadavatele elektronického testu.
- Členové realizačního týmu mezinárodních šetření se prezenčně zúčastnili společného jednání zástupců zemí zapojených do šetření ICILS 2023. Hlavní náplní jednání bylo školení k vyhodnocování žákovských odpovědí na testové úlohy.
- Po obdržení národní verze testovací aplikace proběhlo ověření její funkčnosti a úpravy, dále následovalo nahrání aplikace na pevné disky pro žáky těch škol, které se z technických důvodů zúčastní testování formou off-line.
- Byla vyhodnocena diagnostika vybavenosti škol počítači a rozhodnuto o tom, ve kterých školách proběhne elektronické testování na počítačích poskytnutých ČŠI.
- Proběhla kontrola a úprava seznamů žáků ze škol.
- Upravené seznamy byly naimportovány do speciálního softwaru.

- Pro všechny třídy byly připraveny žákovské a učitelské formuláře pro zaznamenání účasti na testování.
- Byla dokončena příprava testů a dotazníků pro písemné testování, následovala kontrola.
- Po obdržení národní verze testovací aplikace proběhlo ověření její funkčnosti a úpravy, dále následovalo její zpřístupnění školám.
- Uskutečnila se školení zadavatelů elektronických testů formou webináře.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Duben 2023

- Sběr dat v rámci realizace hlavního šetření ve školách proběhl od 3. do 28. dubna 2023.
- Vlastní testování probíhalo na školních počítačích. Ve větších školách (vybrány dvě třídy) trvalo dva dny, první den byli testováni žáci jedné třídy a druhý den žáci druhé třídy. Na části škol byl testování přítomen jeden člen řešitelského týmu.
- Průběžně byl prováděn monitoring vyplnění online dotazníků.
- Postupně byly v ČŠI shromažďovány veškeré materiály ze škol.
- Probíhala průběžná kontrola úplnosti a správného vyplnění všech navrácených dokumentů.
- Proběhlo importování dat z formulářů do softwaru pro zpracování dat a čištění dat.
- Průběžně byl prováděn monitoring vyplnění online dotazníků.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Květen 2023

- Byla uskutečňována průběžná kontrola úplnosti a správného vyplnění všech navrácených dokumentů.
- Pokračovalo importování dat z formulářů do softwaru pro zpracování dat a čištění dat.
- Byly připraveny pokyny pro vyhodnocování žákovských odpovědí na testové úlohy.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Červen 2023

- Uskutečnilo se školení hodnotitelů testů a bylo zahájeno vyhodnocování žákovských odpovědí.
- Byla provedena kontrola shody hodnotitelů v přidělených kódech.
- Proběhlo stahování dat z počítačů zapůjčených ČŠI pro off-line testování ve vybraných školách.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Červenec 2023

- Pokračovalo vyhodnocování žákovských odpovědí z elektronického testování.
- Vyhodnocování žákovských odpovědí z elektronických testů bylo průběžně monitorováno.
- Byla provedena kontrola shody hodnotitelů v přidělených kódech.

- Byla zahájena kontrola a tzv. čištění dat z hlavního šetření.
- Probíhala příprava zpětné vazby z průběhu hlavního šetření pro mezinárodní centrum.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Srpen 2023

- Bylo dokončeno čištění dat na národní úrovni.
- Národní data z hlavního šetření byla předána k dalšímu zpracování do mezinárodního centra.
- Ve spolupráci s mezinárodním datovým centrem byla dočišťována národní data.
- Pokračovalo zpracování zpětné vazby z průběhu hlavního šetření pro mezinárodní centrum.
- Ve spolupráci s mezinárodním datovým centrem probíhalo čištění předaných dat.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Září 2023

- Byla dokončena zpětná vazba k jednotlivým fázím hlavního šetření.
- Ve spolupráci s mezinárodním datovým centrem byla dočišťována národní data.
- Probíhalo posuzování testových úloh s ohledem k tématům v tuzemském RVP.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.

Říjen 2023 – Únor 2025

- Ve spolupráci s mezinárodním datovým centrem byla v několika etapách kontrolována a dočišťována národní data.
- Probíhalo posuzování úloh s ohledem k tématům v tuzemském RVP.
- Komunikace s mezinárodním konsorciem probíhala průběžně.
- Byly zpracovány školní zprávy pro školy zapojené do hlavního sběru dat.
- S mezinárodním konsorciem probíhala spolupráce na několika etapách konceptualizace, zpracování a připomínkování mezinárodní zprávy.
- Probíhala účast členů týmu na prezenčních (červen 2024) i online (listopad 2023) jednáních zástupců států zapojených do projektu ICILS.
- Probíhaly práce na přípravách národních zpráv a vlastním zveřejnění zjištění (tisková prezentace, videoprezentace aj.).
- Probíhala příprava české verze koncepčního rámce ICILS 2023.
- Probíhala příprava datových souborů, dotazníků a další dokumentace pro zveřejnění.